

Kristiansund kommune
I medvind uansett vær

HANDLINGSPLAN FOR ET GODT PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ 2021-2025

**FOR KOMMUNALE BARNEHAGER I
KRISTIANSUND**

*«Vondt er av alle andre bli tråkka på og
tremgd.*

*Men vondare å veta at du blir
utestemgd.*

*Det er så mangt i livet du ventar deg
og vil.*

*Men meir enn det å vera,
er det å høyre til.»*

Jan -Magnus Bruheim

INNHOOLD

1.0	Innledning.....	4
2.0	Begrepsavklaring.....	5
2.1	Definisjon på et godt psykososialt barnehagemiljø.....	5
2.2	Definisjon på sosial kompetanse.....	5
2.3	Definisjon på psykisk og fysisk helse.....	6
3.0	Mål.....	7
4.0	Forebygge et godt psykososialt arbeidsmiljø.....	8
5.0	Tegn til god praksis i arbeid med utvikling av et godt psykososialt barnehagemiljø....	9
6.0	Forslag til årshjul- i arbeid med psykososialt barnehagemiljø.....	13
7.0	Hvordan kan du som forelder bidra til et godt psykososialt barnehagemiljø?.....	14
	Vedlegg 1: Hva innebærer aktivitetsplikten ved krenkende atferd?.....	15
	Vedlegg 2: Forpliktende aktivitetsplan ved krenkende atferd, jf. Bhl. §42.....	16
	Vedlegg 3: Mal- Tiltaksplan ved krenkende atferd utført mot/av barn:.....	17
	Vedlegg 4: Mal- Møte med foreldre ved krenkende atferd i barnehagen.....	18
	Vedlegg 5: Forpliktende aktivitetsplan ved krenkende atferd utført av ansatt/styrer.....	19
	Vedlegg 6: Mal- Tiltaksplan ved krenkende atferd utført av ansatt/styrer.....	20
	Vedlegg 7: Sjekkliste 1- Barnehagens oppvekstmiljø, jf. Bhl. §41-43- Personalets forhold til barna.....	21
	Vedlegg 8: Sjekkliste 2- Evaluering av barnehagens psykososiale miljø, jf. Bhl. §41-43.....	22
	Vedlegg 9: Bekymringsmelding- fylles ut av foreldre.....	23
	Litteraturliste.....	24

1.0 Innledning

Stortinget vedtok i 2020 å lovfeste at barn skal ha et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Vedtektene trådte i kraft 1. januar 2021 og er nedfelt i Barnehageloven, kapittel VIII- Psykososialt barnehagemiljø §41-43. Det nye kapittelet i barnehageloven medfører flere endringer for barnehageeiere, ansatte og barnehagemyndigheter.

- Det nye kapittel VIII i barnehageloven innfører nulltoleranse mot mobbing og andre krenkelser i barnehagen.
- Barnehagene får en aktivitetsplikt som krever at barnehagen følger med på hvordan barna har det, og undersøker og setter inn tiltak når personalet har mistanke om at ett eller flere barn ikke har det bra i barnehagen.
- Alle som arbeider i barnehagen får plikt til å melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om, eller kjennskap til, at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen.
- Det innføres skjerpet aktivitetsplikt dersom en ansatt krenker barn i barnehagen.
- Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp meldinger på en ansvarlig måte.
- Kommunen som barnehagemyndighet skal påse at barnehagene følger lovendringen gjennom godkjenning, veiledning og tilsyn.

I denne handlingsplanen skal vi redegjøre for hvordan Kristiansundsbarnehagen skal ivareta et godt psykososialt barnehagemiljø. Vi begynner med å avklare vesentlige begrep; psykososialt barnehagemiljø, sosial kompetanse og psykisk- og fysisk helse.

Deretter har vi satt opp mål og forebyggende tiltak. Skjemaene i punkt 5.0 og årshjul, er eksempler på hvordan man kan konkretisere arbeidet. Vi har også tatt med et avsnitt om foreldrerollen, som er viktig i forebyggende arbeid med barn i barnehagen. Vedlegg og litteraturliste er relevant verktøy som kan benyttes i arbeidet.

2.0 Begrepsavklaring

2.1 Definisjon på et godt psykososialt barnehagemiljø

Psykososialt miljø er en fellesbetegnelse på en rekke indre og ytre vilkår som har betydning for hvordan vi trives, samarbeider og kommuniserer med andre mennesker. Vi har valgt å legge vekt på tre viktige vilkår i vår handlingsplan: sosial kompetanse, psykisk helse og fysisk aktivitet, som vil bli beskrevet under.

I et *godt* psykososialt miljø, har vi det bra sammen med andre og relasjonene er preget av gjensidig respekt. Handlinger som mobbing, vold, diskriminering og trakassering krenker enkeltindividet og kan sies å være et brudd på retten til å bli respektert og å være trygg. Barnehagen er en viktig arena for å forebygge og stoppe krenkende atferd. Rammeplan for barnehagens innhold (2017), sier at personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre. Personalet må være støttende til stede når barna bygger relasjoner, deltar i samspill og tilegner seg og videreutvikler ferdigheter som gjør samhandlingen mellom dem trygg og positiv- de skal med andre ord, støtte opp under barns utvikling av sosial kompetanse.

2.2 Definisjon på sosial kompetanse

Sosial kompetanse defineres som de kunnskaper, holdninger og motivasjoner mennesker trenger for å mestre de miljøene de oppholder seg i, eller som de trolig kommer i kontakt med, samtidig som det trives og kan opprettholde et positivt selvbilde. Gjennom omsorg, lek og læring vil barns sosiale kompetanse komme til uttrykk ved at de viser evne til å leve seg inn i andres situasjon og viser medfølelse. Sosialt kompetente barn kan formidle og hevde egne behov og ønsker på en god måte og ta hensyn til andre.

2.3 Definisjon på psykisk og fysisk helse

Psykisk helse og fysisk aktivitet, er også vesentlige og viktige vilkår for hvordan vi trives, samarbeider og kommuniserer med andre mennesker. Tematikken henger derfor sammen med utvikling av sosial kompetanse og psykososialt miljø.

Verdens Helseorganisasjon definerer psykisk helse som «en tilstand av velvære» hvor individet kan realisere sine muligheter, håndtere stress-situasjoner, arbeide på en fruktbar og produktiv måte og kan bidra overfor andre i samfunnet. Dette omfatter utvikling av følelser, tanker, atferd, sosiale evner, evne til selvstendighet, tilknytning, fleksibilitet og vitalitet. Psykisk helse er, med andre ord, avgjørende for en god livskvalitet og omfatter langt mer enn kun fravær av sykdom.

Å være fysisk aktiv gir glede og mestring for mange, og det handler ofte om å gjøre noe sammen med andre. Fysisk aktivitet er samtidig nødvendig for å utvikle og opprettholde god fysisk helse og livskvalitet gjennom hele livet.

Ifølge Departementenes handlingsplan for fysisk helse (2020-2029, avsnitt 5.1 Barnehage), bidrar barnehagen i snitt med to tredeler av barnas totale fysiske aktivitet daglig. En studie viser samtidig at det er ulik grad av fysisk aktivitet i barnehagene, og at mange barnehagebarn er mindre fysisk aktive enn de burde. Ifølge Barnehageloven skal barnehagen ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling, og barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes.

3.0 Mål

Basert på definisjonen på et godt barnehagemiljø (med tilknyttede vilkår), Barnehageloven kapittel IIIV, og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, har vi utformet følgende mål for hvordan barnehagene skal forebygge et godt psykososialt barnehagemiljø:

HOVEDMÅL

Alle barnehagebarn skal oppleve å være en del av et godt psykososialt barnehagemiljø.

DELMÅL

- Alle ansatte skal jobbe mot et mål om et barnehagemiljø med nulltoleranse for krenkende atferd, både blant barn og voksne.
- De ansatte skal styrke barns sosiale kompetanse.
- Barnehagene skal legge grunnlag for god psykisk og fysisk helse.
- Alle ansatte skal jevnlig tilegne seg kunnskap om forebygging og håndtering.
- Alle ansatte skal gjøre seg kjent med og benytte verktøyene i denne planen ved forebyggende arbeid og tiltak.
- Barnehagene skal skape et konstruktivt samarbeid med foreldre.

4.0 Forebygge et godt psykososialt arbeidsmiljø

For å nå målene i denne planen og overholde kravene i loven, skal personalet i barnehagen:

- Utarbeide tydelige felles verdier og holdninger på personalmøter.
Med særlig fokus på:
  - Hvordan bygge gode relasjoner mellom de ansatte, mellom de ansatte og barna, og barna imellom?
  - Hvordan sørge for at alle barn har en venn i barnehagen?
  - Hvordan være bevisste ansatte som møter barnet på en god måte, fremheve positiv språkbruk og positiv atferd?
  - Hvordan vise respekt for og anerkjenne hvert enkelt barn?
  - Hvordan være aktivt deltakende og lyttende, mentalt til stede og oppmerksomme på barns trivsel og samhandling?
  - Hvordan være spesielt oppmerksomme på sårbare barn og barn i risiko, som kan være særlig utsatt for krenkelser?
  - Hvordan sette av tid til å diskutere og reflektere, både i hverdagen og på ulike møter?
  - Hvordan legge opp til aktiviteter som forebygger psykisk og fysisk helse?
- Systematisk kartlegge enkeltbarnets og barnegruppens sosiale kompetanse og miljøet rundt. Gode verktøy kan være TRAS, Alle med, Steg for steg, Hjerteprogrammet, Grønne tanker- glade barn og denne handlingsplanen.
- Legge til rette for et variert, fysisk aktivitetstilbud.
  - Ha fokus på variert utstyr og terreng (ute og inne).
  - Benytte nærmiljøet og gå turer med barna.
- Alle ansatte får avsatt lesetid til å gå gjennom handlingsplanen.
  - Styrer og pedagoger setter opp tidspunkt.
- Alle foreldre får tilsendt planen og den blir gjennomgått på foreldremøter.
- Involvere foresatte i det forebyggende arbeidet, gjennom foreldresamtaler og andre møter i barnehagen.

5.0 Tegn til god praksis i arbeid med utvikling av et godt psykososialt barnehagemiljø

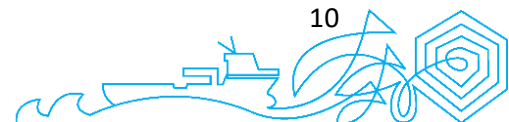
Hvilke konkrete ferdigheter bør vi ha fokus på? Og hvilke metoder og tiltak kan vi bruke?

Sosial kompetanse	Evner og ferdigheter
	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Samarbeid</u> Vente på tur, dele, hjelpe andre, følge regler og beskjeder. 2. <u>Selvhevdelse</u> Be om hjelp, ta kontakt og initiativ, tørre å ha egne meninger og standpunkter. 3. <u>Selvkontroll</u> Utsette egne behov, styre aggresjon/sinne/angst, av reagere uten å skade noen. 4. <u>Empati</u> Vise omtanke, respektere andres synspunkt og emosjoner, lytte, rose og vise evne til innlevelse. 5. <u>Ansvarlighet</u> Vise respekt for andres eiendeler og arbeid, ta ansvar og utføre oppgaver og vise tillit til andre mennesker. 6. <u>Lek</u> Skape vennskap, ha grunnleggende lekekunnskap, ta initiativ til lek og inkluderer alle. 7. <u>Medvirkning</u> Ytre egne meninger, snakke med voksne og ytre behov, lytte til andre barn, få bli med og bestemme i situasjoner som angår egen person og hverdag.

Metoder som kan benyttes	Tiltak ift. personalet
<p>1. <u>Samarbeid</u></p> <p>Spille spill (turtaking, større barn hjelper mindre barn, gir ros og gratulerer hverandre). Samarbeidsleker («bestemor knute», «bro, bro brille» osv.).</p> <p>2. <u>Selvhevdelse</u></p> <p>Barna øver på å be om hjelp ved behov, øver på å ta kontakt og initiativ. De øver på å ytre egne meninger og standpunkter. Kartleggingsverktøy som TRAS, kan tas i bruk.</p> <p>3. <u>Selvkontroll</u></p> <p>Øve på turtaking, sette ord på følelser, lære å samarbeide og øve opp selvregulering.</p> <p>4. <u>Empati</u></p> <p>Jobbe med bevisstgjøring av andres emosjoner, gi klemmer og øve på å lytte (viktig med øyekontakt). «Steg for steg», kan benyttes som verktøy.</p> <p>5. <u>Ansvarlighet</u></p> <p>Gi barna lekebetont ansvar (dekke på bord, velge bordsang osv.), gi barn alenetid og øve på å være sammen med forskjellige voksne.</p> <p>6. <u>Lek</u></p> <p>Delta i lek i mindre grupper, øve på å ta initiativ, prøve ut nye ting og legge opp til samspill som krever samarbeid mellom barn, som vanligvis ikke leker sammen.</p> <p>7. <u>Medvirkning</u></p> <p>Kan sikres gjennom barnesamtaler, barnemøter og observasjoner. Barna kan være med på å utarbeide fellesregler for hvordan de skal opptre overfor hverandre.</p> <p>Programmet «La mæ klar det sjøl», kan benyttes i selvstendighetstrening.</p>	<p>1: De ansatte: roser og setter ord til positive gjerninger, veileder, samkjører seg imellom og fanger opp barn som faller utenfor.</p> <p>2: De ansatte: er tilstedeværende, oppmuntrer barna til å ha egne meninger, lærer barna hvordan de kan veilede andre i lek, bygger relasjoner barna imellom og skryter/ gir ros når barn ytrer uenighet på en positiv måte.</p> <p>3: De ansatte: respekterer barns følelser, veileder, setter av tid, bruker konkrete og forklarer. De er rollemodeller og det er en fordel om de opptrer behersket i krevende situasjoner.</p> <p>4: De ansatte: veileder i hverdagssituasjoner og konflikter. De oppmuntrer barna til å dele, trøste, inkludere og rose hverandre. De ansatte gir barna innsikt i andre kulturer og oppfordrer til inkluderende lek. De ansatte undrer seg sammen med barna og forklarer ved behov.</p> <p>5: De ansatte: gir barna ansvarsfulle oppgaver ift. alder, delegerer oppgaver og passer på at alle slipper til. De sørger for at barna har en plass de kan lagre påbegynt «arbeid» og oppfordrer barna til å ta vare på egne og andres eiendeler.</p> <p>6: De ansatte: legger til rette for ulike lekegrupper og observerer barn i lek og relasjoner. De er til stede, arbeider med temaet vennskap og veileder ift. regler i leken.</p> <p>7: De ansatte: ser enkeltbarnet, lytter og viser evne til å imøtekomme ønsker. Medvirkning krever at personalet evner å planlegge ut fra barnets interesser, fokus og initiativ. De må være tilstedeværende og observerende voksne.</p>

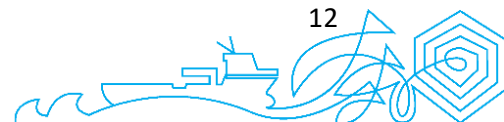

Psykisk og fysisk helse	Evner og ferdigheter
	<p>1. <u>Trivsel</u></p> <p>Barna skal få en opplevelse av at barnehagen er et trygt sted, med omsorgsfulle voksne og gode lekekamerater. De skal bli tatt på alvor dersom de føler seg utrygge. Barna skal erfare gode og forutsigbare overganger mellom hverdagsaktiviteter.</p> <p>2. <u>Livsglede</u></p> <p>Barna skal kunne delta aktivt i lek. De skal også utfordre motorikk og kroppsbeherskelse i samspill med andre barn.</p> <p>3. <u>Mestring</u></p> <p>Barna skal få mulighet til ro, hvile og avslapping. De skal inkluderes i samspill med andre barn, utvikle verbalt -og nonverbalt språk. De skal få tilbud om sunne måltider som gir energi gjennom hele barnehagehverdagen. De skal delta i matlaging, utvikle matglede og sunne helsevaner. Barna skal kunne mestre motgang og håndtere utfordringer.</p> <p>4. <u>Følelse av egenverd</u></p> <p>Barna skal oppleve bekræftelse, lydhørhet og forståelse for egne emosjoner. De skal få en opplevelse av forståelse for egen kultur, etnisitet og livsstil. De skal oppleve at deres meninger blir hørt, like ofte som andres.</p>

Metoder som kan benyttes	Tiltak ift. personalet
<p>1. <u>Trivsel</u></p> <p>Barna blir tatt imot på morgenen, av ansatte som er kjente for barna. Det skal være god dialog mellom foreldre og ansatte, både ved bringing/henting og andre settinger. Det kan jobbes med vennskap gjennom samlinger, i hverdagen og i samtaler. Barna øver opp forståelse for tid og rutiner.</p> <p>2. <u>Livsglede</u></p> <p>Aktiviteter som er varierte og tilpasset barnet. De bør ikke være for lett og ikke for vanskelig. Barna bør få ros, veiledning og støtte i alle hverdagssituasjoner. Barnesamtaler kan benyttes som verktøy, for å bli bedre kjent med barnas interesser.</p> <p>3. <u>Mestring</u></p> <p>Barna får tilbud om å hvile etter intensiv lek. Enten i vogn eller på madrass. Barna får støtte i sin språkutvikling. Barna kan deles inn i mindre grupper og delta i matlaging. De ansatte oppfordrer barna til å mestre krevende konflikter på egen hånd.</p> <p>4. <u>Følelse av egenverd</u></p> <p>Barnehagen kan jobbe med «steg for steg», og legge til rette for barnemøter, som krever at barna lytter til hverandre. Avdelingene kan markere andre kulturer og tradisjoner gjennom temaarbeid.</p>	<p>1. De ansatte tar imot barnet og hilser ved navn.</p> <p>Det kan legges opp til voksenstyrt lek, som krever samarbeid og inkludering. De ansatte kan lese bøker om vennskap, vise filmer, bruke «Steg for steg» og andre verktøy. Avdelingene kan ha en felles dagsrytme og dagtavle, som er tilpasset barnegruppa.</p> <p>2. De ansatte observerer enkeltbarnet og legger opp til lek som barnet kan mestre. De ansatte har foreldresamtaler. Der det gjennomføres barnesamtaler, settes det av tid på planen- for å finne ut om det er noe spesielt barna trenger å øve på/noe de synes er vanskelig i barnehagen.</p> <p>3. De ansatte tilegner seg kunnskap om enkeltbarnet og dets behov, slik at de lettere kan legge opp til hvile når barnet trenger det. Det jobbes aktivt med språk og kartlegging. Det er en fordel om ansatte har interesse for/kunnskap om matlaging, slik at dette smitter over på barna. De ansatte veileder under konflikter.</p> <p>4. De ansatte skaffer seg kontinuerlig kunnskap om barns sosiale utvikling, setter av tid på planen til eventuelle barnemøter, jobber med aktiv lytting og sørger for at alle får delta. De ansatte kan tilegne seg kunnskap om andre kulturer via fagstoff, samtaler med barn og foreldre. Alle ansatte jobber kontinuerlig med bevisstgjøring av egne holdninger.</p>

6.0 Forslag til årshjul- i arbeid med psykososialt barnehagemiljø

Måned	Oppgaver ift. ansatte i barnehagen
August	Oppstart. Bli kjent og danner nye/opprettholder relasjoner.
September	Nye ansatte får avsatt tid til å lese planen. Personalmøte: Gå gjennom handlingsplanen og lage plakat med barnehagens verdier (gruppearbeid). Foreldremøte: Gå gjennom handlingsplan, vis til ulike verktøy og skap en diskusjon: «Hva er et godt barnehagemiljø for ditt barn?». Ledermøter og avdelingsmøter: Hvordan få frem hvordan vi jobber med temaet vennskap?
Oktober	Gjennomføre observasjoner, kartlegging og barnesamtaler.
November	Foreldresamtaler: Forteller om hverdagen til barnet. Hvem leker det med? osv.
Desember	Legge opp til aktiviteter som krever samarbeid. Kan gjerne være tilknyttet temaet jul; pynte et tre sammen, baking, male et stort julebilde sammen osv.
Januar	Temaarbeid med vennskap og fysisk helse, som går over lengre tid. Synge sanger og lese bøker, samspillsleker osv. Fokus på matlaging og variert aktivitet på ulike turer. Sjekkliste 1 og 2 kan gjennomgås på personalmøte, eller planleggingsdag.
Februar	Fortsette temaarbeid.
Mars	Gjennomføre observasjoner, kartlegging og barnesamtaler.
April	Foreldresamtaler: Oppdatering på hvordan barnet har det i barnehagen.
Mai	Foreldresamtaler: Oppdatering på hvordan barnet har det i barnehagen.
Juni	Legge opp til aktiviteter som krever samarbeid. Gjerne i mindre grupper.

7.0 Hvordan kan du som forelder bidra til et godt psykososialt barnehagemiljø?

Det er dere som foreldre, som er de viktigste rollemodellene for barna. Selv om barnet har profesjonelle ansatte rundt seg i barnehagen, er det fortsatt dere som foreldre som kjenner barnet best og som barnet ser opp til. Det er ikke alltid barna vil fortelle om det som skjer i barnehagen, eller har språk til å sette ord på det som skjer.

Spørsmål å stille seg:

- Gleder barnet ditt seg til å gå i barnehagen?
- Hvordan snakker barnet om barnehagen hjemme?
- Forteller barnet om hyggelige eller morsomme opplevelser i barnehagen, eller om de andre barna?
- Virker det som om barnet ditt har venner i barnehagen?
- Virker det som om barnet ditt føler seg trygg der?
- Er de voksne i barnehagen opptatt av om barnet ditt har det bra, og er dette noe du kan snakke med dem om?

*“Små hjertter kan
også føle store
ting.”
Gristing*

Det er viktig at du melder fra til barnehagen dersom du oppdager at ditt eget, eller andres barn blir mobbet eller av andre grunner ikke har det bra i barnehagen. Om et barn opplever å bli mobbet eller utestengt fra leken, må barnehagen følge det opp.

- Ta kontakt med pedagogisk leder eller styrer og fortell om bekymringen din. Det kan være lurt å notere ned de punktene du ønsker å ta opp, slik at du husker hva du skal si.
- Det kan være lurt å be om et møte, der dere sammen lager en plan om hva barnehagen og dere som foreldre skal gjøre for at barnet skal trives. Planen bør tydelig vise hvordan barnet ditt skal oppleve at hverdagen i barnehagen blir bedre.
- Spør barnehagen om hvordan du som forelder kan bidra i samarbeidet, slik at det blir til det beste for barnet. Det er også viktig å tenke over hvordan dere selv omtaler andre.
- Be om et oppfølgingsmøte, der dere snakker om hvordan det har gått.

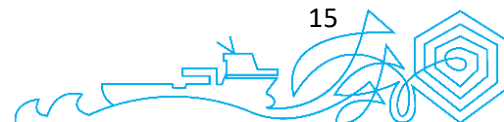
Vedlegg 1: Hva innebærer aktivitetsplikten ved krenkende atferd?

Aktivitetsplikten innebærer:

A) *Plikt til å undersøke*: Det skal reageres straks når krenkende atferd avdekkes. Forpliktende aktivitetsplan iverksettes øyeblikkelig (se vedlegg 2). Da er det barnets opplevelse som skal tas på alvor, ikke hva de ansatte mener om det som har skjedd. Etter FN's barnekonvensjon art.12 og Grunnlovens §104 har barn rett til å bli hørt. De ansatte må derfor lytte, ta på alvor og handle ut fra det barnet formidler, enten med ord eller med kroppsuttrykk og/eller atferd. Også foresattes stemme er sentral når man skal undersøke, for å kunne forstå den totale situasjonen for barnet.

B) *Plikt til å melde fra*: Personalet i barnehagen skal melde fra til barnehagens leder hvis de får mistanke om eller kjennskap til at enkeltbarn, eller flere barn i en barnegruppe, ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Barn skal lære seg å håndtere konflikter og finne ut av hvordan de kan finne løsninger på utfordrende situasjoner. Men dette forandrer ikke plikten de ansatte har til å gripe inn og melde ifra. Grensene for når det skal meldes fra til styrere kan ikke beskrives med fasitsvar. Situasjoner som oppstår er forskjellige og de ansattes tolkning av situasjonene som oppstår varierer ut fra verdier, erfaringer og kunnskap til den enkelte ansatte – men også av barnehagens kultur. Dette må de ansatte jevnlig ta opp til refleksjon. Videre har ledere en plikt til å melde fra til barnehageeier i alvorlige tilfeller.

C) *Krav til å dokumentere i barnehagen*: Barnehagen har ikke dokumentasjonsplikt, men skal likevel kunne dokumentere når barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Vedlegg 2: Forpliktende aktivitetsplan ved krenkende atferd, jf. Bhl. § 42

Barnehagens navn:

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRT (Sign./dato)
Den som har observert eller observerer krenkende atferd informerer barnehagens leder straks. Tas opp på nærmeste avdelingsmøte og i ledermøte. Beskriv så konkret som mulig hva som har skjedd - den ansattes tolkning av situasjonen. Bli enige om tiltak videre.	Den som observerer og oppdager krenkende atferd. Alle.	
Samtale med barna som er involvert, evt. alle dersom det synes hensiktsmessig. Barna kommer med forslag til tiltak. Sammenfatte barnas forslag med de tiltakene personalet har kommet frem til.	Den/de ansatte som står barnet/barna nærmest.	
Lage en tiltaksplan (se mal vedlegg 3):	Styrer i samarbeid med pedagogisk leder.	
Foresatte til den/de som blir utsatt for handlingene og den som utfører krenkende handlinger, blir informert og tatt med på råd.	Styrer i samarbeid med pedagogisk leder.	
Informasjon til personalet (ved behov)	Styrer.	
Evaluering av tiltakene som er iverksatt etter samtaler og observasjon av barna. Samme dag, dagen etter og tett oppfølging første uke. Deretter oppfølging ved behov.	Pedagogisk leder i samarbeid med den/de som står barna/barnet nærmest	
Evaluering på avdelingsmøter etter 1-2 uker. Drøfte eventuelle nye eller endrede tiltak.	Pedagogisk leder i samarbeid med øvrig personale.	
Ny(e) samtale(r) med foresatte/barn ved behov.	Pedagogisk leder.	
Jevnlige evalueringer – til saken er løst. Minst 1 gang/mnd. – oftere ved behov.	Pedagogisk leder, styrer, øvrig personale og foresatte/barn	

Vedlegg 3: Mal - Tiltaksplan ved krenkende atferd utført mot/av barn:

(skal ligge i barnets mappe med kopi til foresatte, sammen med vedlegg 4)

	ANSVAR	GJENNOMFØRT (sign. og dato)
Hva skal tiltakene løse?		
Hvilke tiltak er planlagt?		
Når skal tiltakene gjennomføres?		
Hvem skal gjennomføre tiltakene?		
Når skal tiltakene evalueres?		

Vedlegg 4: Mal for møte med foreldre ved krenkende atferd i barnehagen.

(Skal ligge i barnets mappe med kopi til foresatte, sammen med vedlegg 3)

Møtedato/år: _____

Deltakere på møtet: _____

Hva saken gjelder:	Tiltak/evaluering:	Ansvar:

Neste oppfølgingsmøte, dato/år: _____

Kristiansund, dato/år: _____

Underskrift pedagogisk leder/ Underskrift styrer:

_____

Underskrift foresatt/foresatte:

_____

Vedlegg 5: Forpliktende aktivitetsplan ved krenkende atferd utført av ansatt/styrer

Barnehagens navn:

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRT (Sign./dato)
Den som har observert eller observerer krenkende atferd, informerer barnehagens leder straks. Gjelder saken styrer, er det Enhetsleder som skal informeres. Beskriv så konkret som mulig hva som har skjedd - den ansattes tolkning av situasjonen.	Den som observerer og oppdager at ansatt eller styrer utfører krenkende atferd mot barn.	
Samtale/møte med ansatt, dersom saken gjelder en annen ansatt. Samtale med Enhetsleder dersom saken gjelder styrer. Den ansatte/styrer skal få tilbud om å ha med en tillitsperson i møtet	Styrer. Enhetsleder.	
Lage en tiltaksplan (se mal vedlegg 6)	Styrer eller Enhetsleder.	
Avhengig av hvor alvorlig saken er, vurdere å gi den ansatte/styrer en skriftlig advarsel.	Styrer/Enhetsleder.	
Foresatte til den/de som blir utsatt for handlingene blir informert og tatt med på råd.	Styrer/Enhetsleder, i samarbeid med pedagogisk leder.	
Informasjon til personalet (ved behov).	Styrer/Enhetsleder.	
Evaluerings av tiltakene som er iverksatt etter samtaler og observasjon av den ansatte/styrer. Deretter oppfølging ved behov.	Styrer/Enhetsleder i samarbeid med pedagogisk leder.	
Evaluerings etter 1-2 uker. Drøfte eventuelle nye eller endrede tiltak.	Styrer/Enhetsleder.	
Ny(e) samtale(r) med ansatt/leder ved behov.	Styrer/Enhetsleder.	

Vedlegg 6: Mal - Tiltaksplan ved mobbing/krenkende atferd utført av ansatt/styrer:

Barnehagens navn:

	ANSVAR	GJENNOMFØRT (Sign./dato)
Hva skal tiltakene løse?		
Hvilke tiltak er planlagt?		
Når skal tiltakene gjennomføres?		
Hvem skal gjennomføre tiltakene?		
Når skal tiltakene evalueres?		

Vedlegg 7: Sjekkliste 1 - Barnehagens oppvekstmiljø – jfr Bhl § 41-43 - Personalets forhold til barna

SPØRSMÅL	JA	NEI	TILTAK	EVALUERING
Er personalet i vår barnehage anerkjennende og støttende i forhold til barns initiativ?				
Blir alle barna sett og akseptert i like stor grad, uavhengig av atferd?				
Sikrer vi at alle barn blir sett og akseptert? (kartlegging)				
Opplever alle barn å bli inkludert i fellesskapet? (kartlegging)				
Får noen barn mye oppmerksomhet fra personalet – mer enn andre barn?				
Får noen barn lite oppmerksomhet fra personalet – mindre enn andre barn?				
Kan en se at det har blitt et mønster i at personalet har lettere for å tro på noen barns forklaring på konflikter enn andre i gruppa?				
Har vi voksne større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre, når det gjelder å følge dem opp/hjelpe dem?				
Blir noen barn raskere avbrutt/avvist av oss ansatte enn andre når de tar kontakt med oss?				
Er alle ansatte bevisste på at barn ikke alltid klarer å skille spøk/ironi? Ironi skal ikke brukes!				

Vedlegg 8: Sjekkliste 2 – Evaluering av barnehagens psykososiale miljø – Bhl § 41-43

SPØRSMÅL	JA	NEI	TILTAK	EVALUERING
Er miljøet i vår barnehage preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse, varme og respekt?				
Er samspillet barna imellom preget av likeverdighet og veksling av hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?				
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?				
Brukes denne planen aktivt gjennom barnehageåret?				
Er barns psykososiale miljø tema i barnehagens foreldresamtaler?				

Handlingsplanen og Sjekkliste 1 og 2 om barnehagens oppvekstmiljø skal minimum årlig være et diskusjonsgrunnlag i personalgruppen på avdelingsmøter, personalmøter m.m.

Vedlegg 9: Bekymringsmelding- fylles ut av foreldre

Barnehagens navn:

Barnets navn

Fødselsdato:

Avdeling

Bekymring meldt til

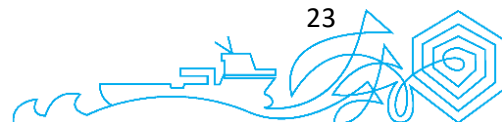
Bekymring meldt av

Dato for melding

Hva dreier bekymringen seg om?

(eks. utestengt fra lek, negative kommentarer, blir dominert, truet og slått)

Hvordan ble bekymringen oppdaget?

Litteraturliste

Fagbøker:

Stette, Ø (2020). *Ny mobbelov for barnehager - psykososialt barnehagemiljø*. Oslo: Pedlex.

Martinsen, T, M (2021). *Trygt og godt i barnehagen- Barns rett til et godt psykososialt miljø*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Størksen, I (2018). *Livsmestring og livsglede i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Lamer, K (2014). *Dette vet vi om barnehagen: Sosial kompetanse*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Forslag til barnebøker:

Hoffman, M (2018). *Boka om å være venner*. Oslo: IKO-Forlaget AS.

Bringsværd, Å, T (1992). *Karsten og Petra er bestevenner*. Oslo: Cappelen Damm.

Banker, A (2021). *Jeg er brun*. Oslo: Cappelen Damm.

Bringsværd, Å, T (2001). *Karsten liker å danse*. Oslo: Cappelen Damm.

Salinas, V (2021). *Slem*. Kolbotn: Magikon.

Nettressurser:

Utdanningsdirektoratet. *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2017):

[Rammeplan for barnehagen \(udir.no\)](https://www.udir.no)

Lovdata. *Lov om barnehager, kapittel 8* (2021): [Lov om barnehager \(barnehageloven\) -](https://lovdata.no)

[Lovdata](https://lovdata.no)

Barne -og familiedepartementet. *FNs Barnekonvensjon* (2003): [178931-](https://www.regjeringen.no)

[fns_barnekonvensjon.pdf \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no)

Departementene. *Sammen om aktive liv. Handlingsplan for fysisk aktivitet* (2020–2029):

[Departementenes handlingsplan \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no)

